

ERILAISIA POLKUJA PITKIN AMMATTIIN

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

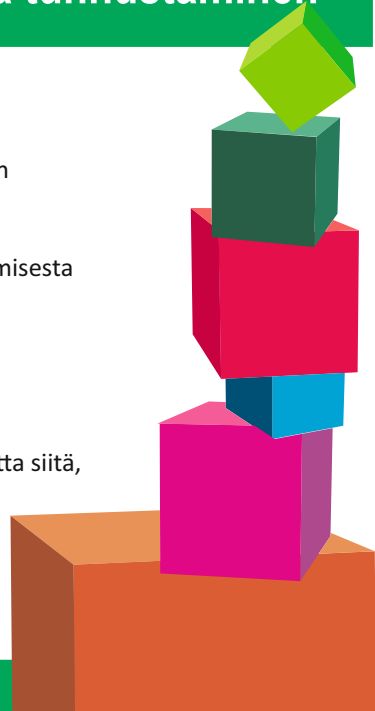

1.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen lähtökohtana on elinikäisen ja jatkuvan oppimisen periaate, jonka mukaan opiskelijan osaaminen syntyy sekä muodollisessa koulutusjärjestelmässä hankitusta osaamisesta että sen ulkopuolella hankitusta epävirallisesta oppimisesta, työelämässä hankitusta osaamisesta ja arkioppimisesta.

Osaamisen tunnistamisella ja tunnustamisella pyritään tekemään näkyväksi ja tunnustamaan kaikki opiskelijan tiedot ja taidot riippumatta siitä, miten tai missä ne on hankittu.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tasot osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen viitekehyksenä

Eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen (EQF) avulla eri maiden kansallisia tutkintojärjestelmiä ja tutkintoja verrataan toisiinsa.

Viitekehyksessä tutkinnot ja osaaminen on jaoteltu kahdeksalle tasolle, jotka kattavat koko tutkintojen kirjon oppivelvollisuuskoulutuksen päättymisestä aina korkeimpaan koulutuksen tasoon.

Suomessa on käytössä kansallinen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehys (NQF). Viitekehyksessä kuvataan suomalaisten tutkintojen edellyttämä osaaminen oppimistuloksina sovituin kriteerein tietoina, taitoina ja pätevyysinä.

Osaamisen tasot ja oppimistulosten kuvaukset parantavat tutkintojen selkeyttä ja vertailtavuutta. Ne myös edistävät yleisesti painopisteen siirtymistä kohti asiakaslähtöisyyttä ja osaamisperustaisuutta.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Henkilökohtaistaminen

Osaamisperusteisessa toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen lähtökohtana on henkilökohtaistaminen.

Opiskelijalle henkilökohtaistaminen merkitsee aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista suhteessa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin.

Osaamisperusteinen opiskelu tarkoittaa sitä, että osaamista voi hankkia monin eri tavoin ja hyödyntää oppimisen rajattomat mahdollisuudet ajasta, paikasta ja kontekstista riippumatta.

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen avulla opiskeluprosessista tehdään mielekäs kaikkien toimijoiden kannalta ja vältetään tarpeeton päällekkäinen koulutus ja osaamisen arviointi. Kun tiedetään, mitä opiskelija jo osaa, koulutusta voidaan suunnata tarkoituksenmukaisesti puuttuvan osaamisen hankkimiseen.

4.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Henkilökohtaistaminen

Osaamisperusteisessa opiskelussa osaaminen ratkaisee!

Osaaminen on yksilön pääomaa ja jokaisen osaamisprofiili on ainutlaatuinen.

Osaamisen tunnistamisen prosessissa opiskelijan osaamista voidaan määritellä esimerkiksi taitoina, kyvykkyytenä, pätevyytenä tai asiantuntemuksena.

Osaamista on usein vaikeaa määritellä yksiselitteisesti, mutta sen voidaan katsoa koostuvan tiedoista, taidoista, kokemuksista, asenteista ja verkostoista.

Tietoa on voinut karttua muun muassa opintojen aikana ja taitoa käytännön tekemisen kautta.

Kokemuksen ajatellaan usein olevan työkokemusta, mutta myös elämäkokemus ja esimerkiksi harrastukset ovat tuottaneet osaamista.

Verkostoilla voidaan tarkoittaa ajan tasalla pysymistä ja yhteiskunnassa tapahtuvien asioiden seuraamista.

5.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamista tunnistettaessa sitä voidaan määritellä myös sen lajin mukaan.

Osaamisen hankkiminen voi olla:

- ◆ formaalia (koulujärjestelmän piirissä tapahtuvaa oppimista)
- ◆ nonformaalia (epävirallista, suunniteltua ja organisoitua koulujärjestelmän ulkopuolella tapahtuvaa oppimista)
- ◆ informaalia (suunnittelematonta arkioppimista tai itseopiskelua)
- ◆ osaaminen on voitu hankkia myös näiden kaikkien kontekstien yhteisenä tuloksena.

Kun opiskelija osaamisen tunnistamisen prosessissa osoittaa osaamistaan, niin mikään näistä oppimisen ja osaamisen hankkimisen tavoista ei ole toista arvokkaampi.

Nyky-yhteiskunnassa tarvitaan entistä enemmän kykyä hyödyntää osaamista, olla vuoro-vaikutuksessa muiden kanssa, toimia joustavasti, oppia, vaikuttaa, reflektoida ja toimia yrittäjämäisesti sekä organisoida toimintaa.

6.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tunnustamiseen etenevä osaamisen osoittaminen edellyttää, että osaaminen vastaa suoritettavan tutkinnon perusteissa määriteltyjen tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia tai yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteita.

Osaamisen tunnistamisen prosessin aikana opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen selvitetään opiskelijan toimittamien asiakirjojen perusteella:

- ◆ Tutkintotodistukset, työtodistukset tai muut todistukset
- ◆ Muut selvitykset: osaamiskartoitukset, haastattelut tai muiden menetelmien perusteella.

Kaikki opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen pyritään tunnistamaan. Opiskelijalta tämä edellyttää oman osaamisen osoittamista, jolloin tärkeinä kriteereinä näyttäytyvät:

- ◆ Hyväksyttävyyys
- ◆ Riittävyys
- ◆ Luotettavuus.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Lapin koulutuskeskus REDUssa

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on keskeinen osa HOKS- ja uraohjausprosessia.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelmaa (HOKS) laadittaessa tunnistetaan ja tunnustetaan kokonaisten tutkinnon osien osaaminen aikaisempien tutkintotodistusten perusteella huomioiden osaamisen ajantasaisuus ja suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimukset.

Tutkinnon osien sisällä asiantuntijaopettajat tunnistavat ja tunnustavat aikaisemmin hankittua tutkinto-, työ- tai muilla todistuksilla tai osaamiskartoituksilla osoitettua osaamista ja ohjaavat puuttuvan osaamisen hankintaan ammattitaitovaatimusten saavuttamiseksi osana HOKS- ja uraohjausprosessia.

8.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Lapin korkeakouluissa

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessi lähtee liikkeelle opiskelijasta. Opiskelija voi hakea sitä, jos kokee, että hänellä on korkeakoulun tutkinnon tavoitteiden mukaista osaamista ja hän haluaa sen tunnustettavaksi opintoihinsa.

Korkeakoulut määrittelevät osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessin periaatteet ja päättävät prosessin etenemisestä sekä siihen liittyvien asioiden käsittelystä.

Opiskelijan osaamista verrataan tutkinnon ja opintojaksojen tavoitteisiin sekä osaamis- ja arviointikriteereihin.

Hakukelpoisuuden antavaa tutkintoa ja opintoja ei voida hakea suoraan korvaavuutena korkeakoulututkintoon. Kuitenkin esimerkiksi saman alan ammatillisen perustutkinnon opiskelijat voivat osoittaa osaamistaan näytöillä.

9.

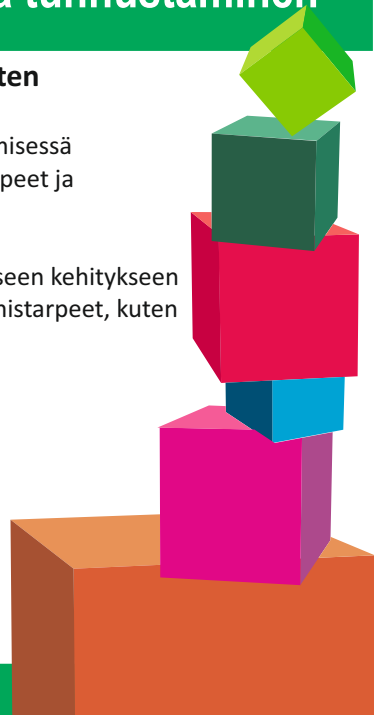
Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamista tulevaisuuden työelämää varten

Osaamistarpeiden tunnistamisen ja tunnustamisen kehittämisessä on tärkeää huomioida tulevaisuuden työelämän osaamistarpeet ja niiden muutokset.

Tulevaisuuden osaamistaitoja ovat muun muassa teknologiseen kehitykseen ja digitalisaatioon liittyvät osaamiset sekä inhimilliset osaamistarpeet, kuten

- ◆ vuorovaikutus-, yhteistyö- ja sosiaaliset taidot
- ◆ tunneäly ja kognitiivinen joustavuus
- ◆ kriittinen ajattelu
- ◆ päätöksentekokyky ja ongelmanratkaisutaidot
- ◆ kokonaisuuksien hallinta
- ◆ luovuus
- ◆ muutososaaminen ja oppimiskyky
- ◆ palveluorientoituneisuus ja neuvottelutaidot.

10.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Kirjallisuutta:

Eurooppalainen tutkintojen viitekehys elinikäiseksi oppimiseksi. 2019. https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/leaflet_fi.pdf.

Haltia, P. 2011. Toimivaan osaamisperustaisuuteen. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 13 (4), 57–67. Haettu osoitteesta https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aikak_2011_4_Lehti.pdf.

Happo I. & Lehtelä, P. 2015. Osaamisen osoittaminen – praktista toimintaa ja syvällistä ajattelua. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisu 8. Haettu osoitteesta <https://www.theseus.fi/handle/10024/88460>.

Karusaari, R. 2020. Asiakaslähtöisyys osaamisperusteisessa ammatillisessa koulutuksessa. Väitöskirja. Lapin yliopisto.

Kukkonen, H. & Raudasojä, A. 2018. Osaamisperusteinen ammatillinen koulutus. Julkaisussa H. Kukkonen & A. Raudasojä (toim.) Osaaminen esiin – Ammatillisen koulutuksen reformi ja osaamisperustaisuus. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimuksia 23. Haettu osoitteesta <http://julkaisut.tamk.fi/PDF/tiedostot-web/A/23-Osaaminen-esiin.pdf>.

Lapin ammattikorkeakoulu. Osaamisen tunnistamisen www-sivut. <https://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opiskelu/Osaamisen-tunnistaminen>.

Lapin yliopisto. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Lapin yliopistossa www-sivut. <https://www.ulapland.fi/Fi/Opiskelu/Opintojen-aikana/Opiskelun-kaytannot/AHOT>.

Ohjaan.fi

Opetushallitus 2019a. Tulevaisuuden osaamistarpeita arvioitu aloittain. Haettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2019/tulevaisuuden-osaamistarpeita-arvioitu-aloittain>.

Opetushallitus 2019b. Osaamisen ennakointifoorumi – Osaamiskorttipakka. Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osaamiskortit_verkkoversio_1.pdf.

Opetushallitus 2020. Osaamisen arviointi ammatillisessa koulutuksessa. Haettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/osaamisen-arviointi-ammattillisessa-koulutuksessa>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020

Osata 2020

Pakanen, L. 2020. Tunnista ja tunnusta osaaminen. Opintokeskus Sivis. Verkkomateriaali. Haettu osoitteesta <https://www.ok-sivis.fi/tunnista-ja-tunnustaa-osaaminen/osaamisen-tunnistaminen.html>

Saranpää, M. 2009. Osaamisen tunnistaminen – Työkirja ammattikorkeakouluille. HAAGA-HELIA. Haettu osoitteesta <http://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/Kuvat-ja-liitteet/Palvelut/Julkaisut/tyokirjajweb.pdf>.

Tulevaisuuden tutkimuskeskus 2020

WEF 2016. The Future of Jobs. Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution. Global Challenge Insight Report. World Economic Forum. Haettu osoitteesta <http://reports.weforum.org/future-of-jobs-2016/>.

